

MEVLÂNÂNA
ARAŞTIRMALARI
ENSTİTÜSÜ

SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ
2010

INSTITUTE OF RUMI STUDIES

دانشگاه سلجوق انستیتوی تحقیقاتی مولانا



SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ

Pîr-i AŞK 3

Ey birbirlerine yan bakanlar,
birbirlerinden hoşlanmayanlar!
Şu ayrılığı bırakın da uzlaşın, dost olun!
Suya, ateşe, rüzgâra, toprağa bir bakın!
Birbirlerine düşman gibi zıt oldukları halde,
dostlar gibi nasıl birbirleriyle uzlaşmışlar,
arkadaş olmuşlar.
Dîvân-ı Kebîr

*Fotoğrafların
Dili*



*Fotoğrafların
Dili*

Pîr-i AŞK

MEVLÂNÂ
ARAŞTIRMALARI
ENSTİTÜSÜ

SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ
2010

INSTITUTE OF RUMI STUDIES

دانشگاه سلجوق انستیتوی تحقیقاتی مولانا



SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ

PÎR-İ AŞK FOTOĞRAFLARIN DİLİ

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
MEVLANA ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ YAYINLARI

Yayın No: 11
Seçki Eserler Serisi No: 3

EDİTÖR
Prof. Dr. Ali TEMİZEL
UZM. SELMAN KARADAĞ

Fotoğraflar
Ahmet Karpuz
Bayram Kabadayı
Cengiz Teksakallı
Hasan Durucan
Hasan Karaca
Selman Karadağ

BASKI
Selçuk Üniversitesi Basımevi

SÜ Mevlana Araştırmaları Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
31 Ekim 2017 tarih ve 2017/08-2
sayılı kararınca yayınlanmıştır.

www.mevlana.selcuk.edu.tr
mevlana@selcuk.edu.tr

2017

MEVLÂNA
ARAŞTIRMALARI
ENSTİTÜSÜ
SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ
2010

INSTITUTE OF RUMI STUDIES

دانشگاه سلجوق انستیتوی تحقیقاتی مولانا



SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ



İslamiyetle şereflenen ve asırlardır bu topraklarda huzur ve barış içinde hep birlikte yaşamış olan insanların temel gayeleri hiç şüphesiz ki içinde buldukları topluma katkıda bulunmak ve o toplumun değerlerine sahip çıkmaktır. Özellikle İslamiyetin önemseydiği değerlerden olan öldükten sonra hayırla anılmak ve amel defterinin kapanmaması için kalıcı eserler üretmek gibi temel amaçlarla birçok şair, yazar, müverrih ve mutasavvıf insanlığa kalıcı eserler bırakmayı başarmıştır.

Bunlardan biri de Konya'mızın değerlerinden olan ve asırlardan beridir İslam, huzur, barış, esenlik ve hoşgörü gibi kavramlarla anlatılan ve insanlığı evrensel birliği için öncülük eden Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî'dir.

Özellikle milletimizin ve tüm Müslüman aleminin son zamanlarda yaşadığı bu buhranlı günlerde Mevlâna'nın eserlerinde vurguladığı sevgi, saygı ve barış gibi unsurlara ne kadar ihtiyacımızın olduğu herkes tarafından görülmekte ve bilinmektedir. Şüphesiz ki bugün Peygamberimizin önderliğini yaptığı evrensel İslam birliği ve kardeşliği düşüncesine her zamankinden daha fazla değer vermemiz gerektiği de aşikardır. İslam ümmetinin ayrılıklara düşürülerek, yerlerinden edilip, canlarını ve mallarını kaybettikleri bir dünyada huzurun ve güvenin ne derece önemli olduğu da Mevlâna gibi, Hacı Bektâş-ı Velî gibi, Yunus Emre ve Hoca Ahmet Yesevî gibi millî ve manevî değerlerimizin farkına varabilmekle daha net görülecektir.

Konya'da Selçuk Üniversitesi olarak bizler, Mevlâna gibi manevî miraslarımızı, tüm insanlığa duyurabilmek ve bilimsel manada yeni ve farklı adımlar atabilmek adına üzerimize düşen her türlü görevi lâyıkıyla yerine getirmeye çalışıyoruz. Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü ve faaliyetleri de bu evrensel değerlerimiz için Üniversitemizin attığı adımlara öncülük etmektedir.

Bu çerçevede Mevlâna'nın kısa hayatından, Mevleviliğin başlıca terimlerinden bahseden ve Mesnevî beyitlerini içeren elinizdeki bu eserden, en güzel şekilde istifade edebilmemiz temennisizle sizlere selam ve muhabbetlerimi sunarım.



Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN
Selçuk Üniversitesi Rektörü

Hazret-i Mevlâna, 30 Eylül 1207
(H. 6 Rebü'l-evvel 604) yılında
İslamiyetin gelişip
yayılmamasının yanısıra kültür ve
medeniyet tarihinde de
önemli yere sahip Afganistan'ın
kuzeyinde bulunan
Belh'te dünyaya gelmiştir.

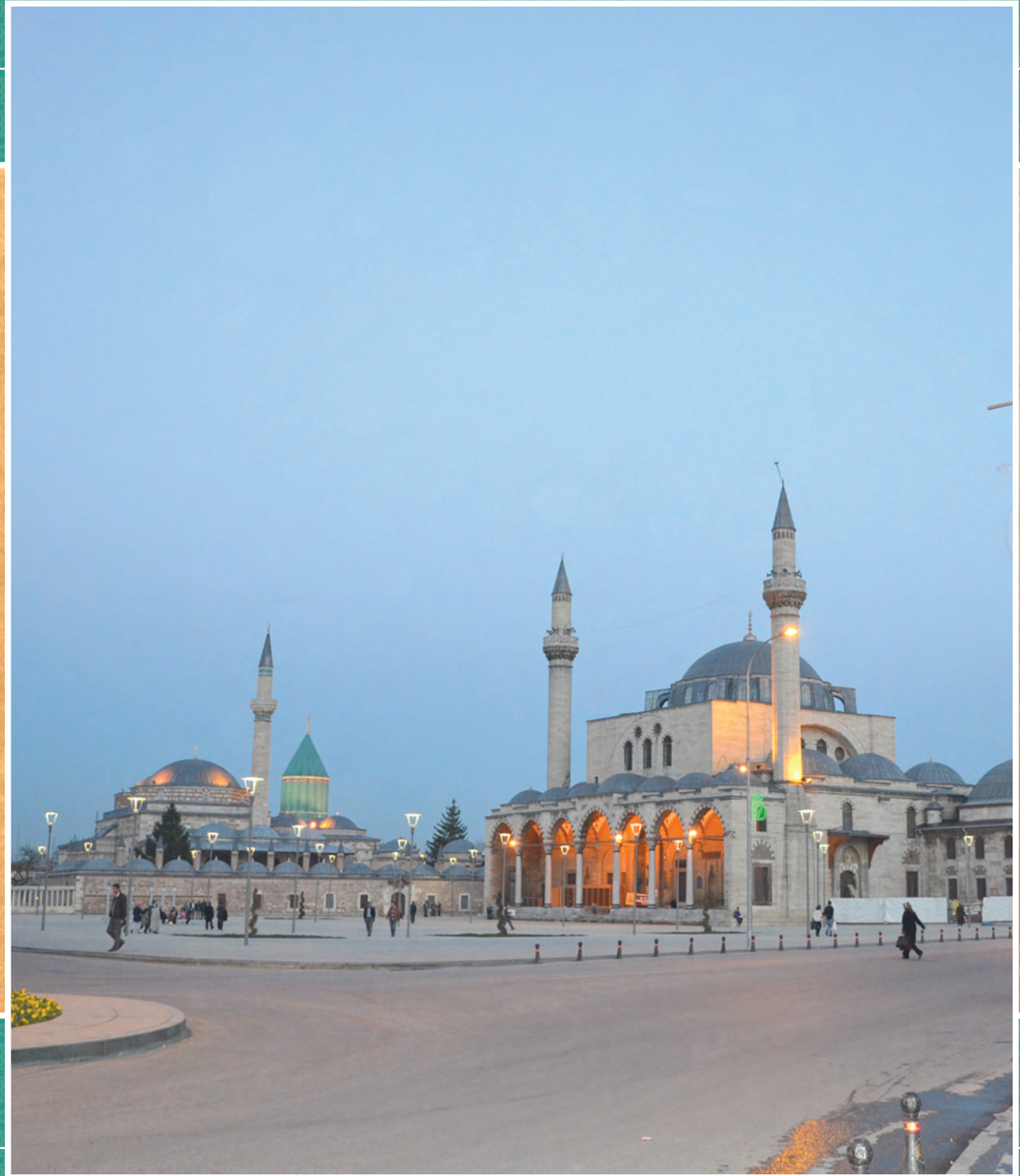


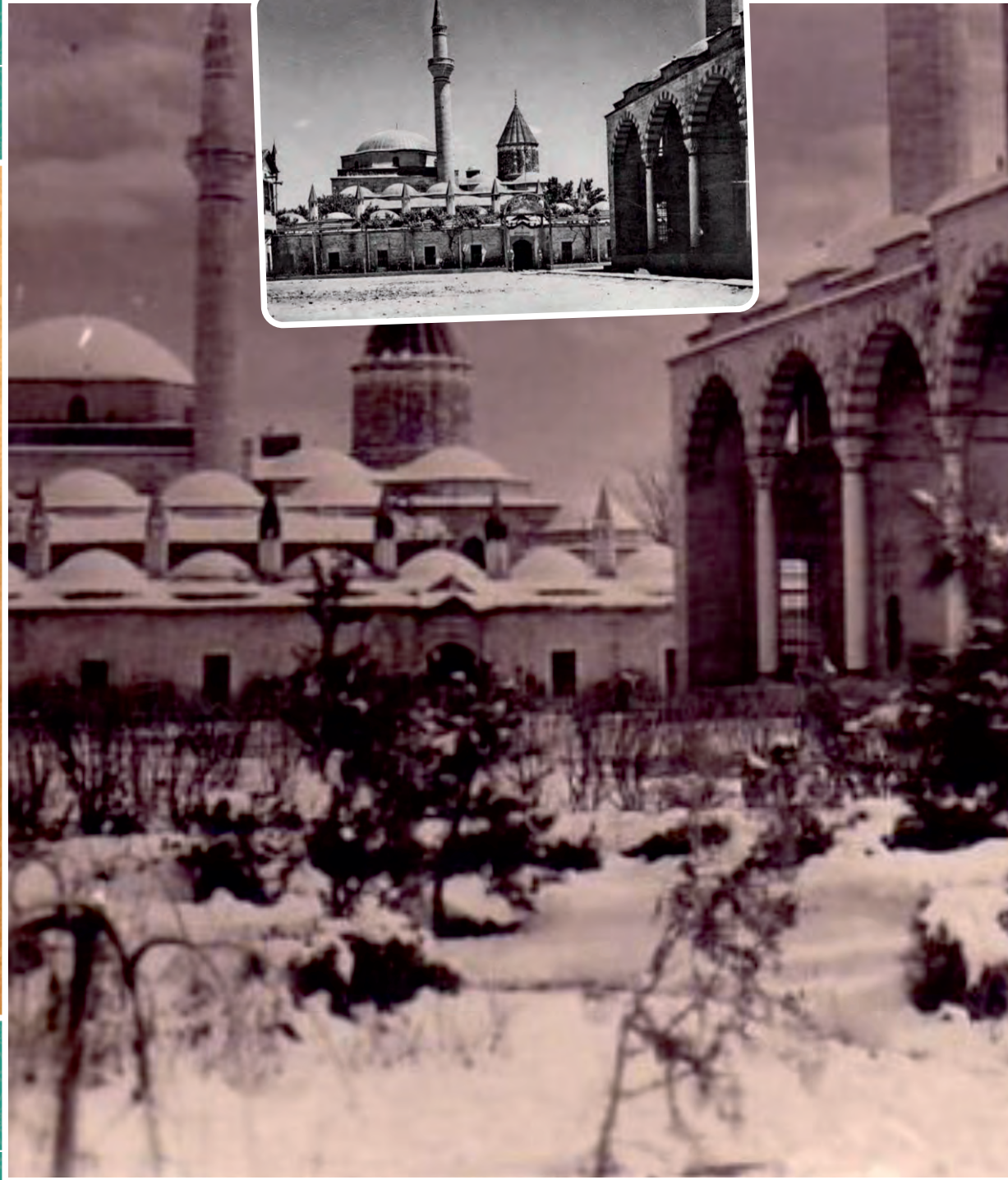


Hazret-i Mevlâna'nın asıl adı Muhammed Celâleddîn'dir. Kendisine yaşadığı süre içerisinde Hudâvendigâr, Mevlâna, Rûmî gibi ön isimler de verilmiştir. Hazret-i Mevlâna'ya Hudâvendigâr ismini onun bütün ilimlerdeki derinliğine istinaden babası vermiştir. Mevlâna ismini Konya'da ders verdiği yıllarda müridleri ve çevresindekiler kullanmıştır. Şems-i Tebrizî ve Sultan Veled'den sonra da tüm Mevlâna sevenleri tarafından bu isim benimsenmiştir. Efendimiz, mevlâmız ve hazret gibi anlamlara gelen ayrıca ilim adamları için bir unvan gibi kullanılan Mevlâna ismi zamanla sadece onun has ve en çok bilinen ismi olmuştur. Rûmî ismini ise geçmişte Hazret-i Mevlâna'nın Diyâr-ı Rûm diye bilinen Anadolu'ya yerleşmesi ve Konya'da hayatının büyük bir kısmını geçirmesinden dolayı almıştır.



Anne tarafından soyunun
Hazret-i Ali'ye kadar ulaştığı
söylenilen ve hem annesi
hem de babası tarafından asil
ve irfan sahibi bir aileye
mensup olan
Hazret-i Mevlâna'nın annesi
Belh Emiri Rükneddin kızı
Mümine Hatun'dur.
Babaannesi Celâleddin
Harezşah'ın kızı Melike-i
Cihan Emetullah Sultandır.
Soyu Hazret-i Ebu Bekir'e
dayanan büyükbabası ise
Ahmed Hatibî oğlu
Celâleddin Hüseyin
Hatibî'dir. Hazret-i Mevlâna'nın
babası da Muhammed
Bahâeddin Veled'dir.





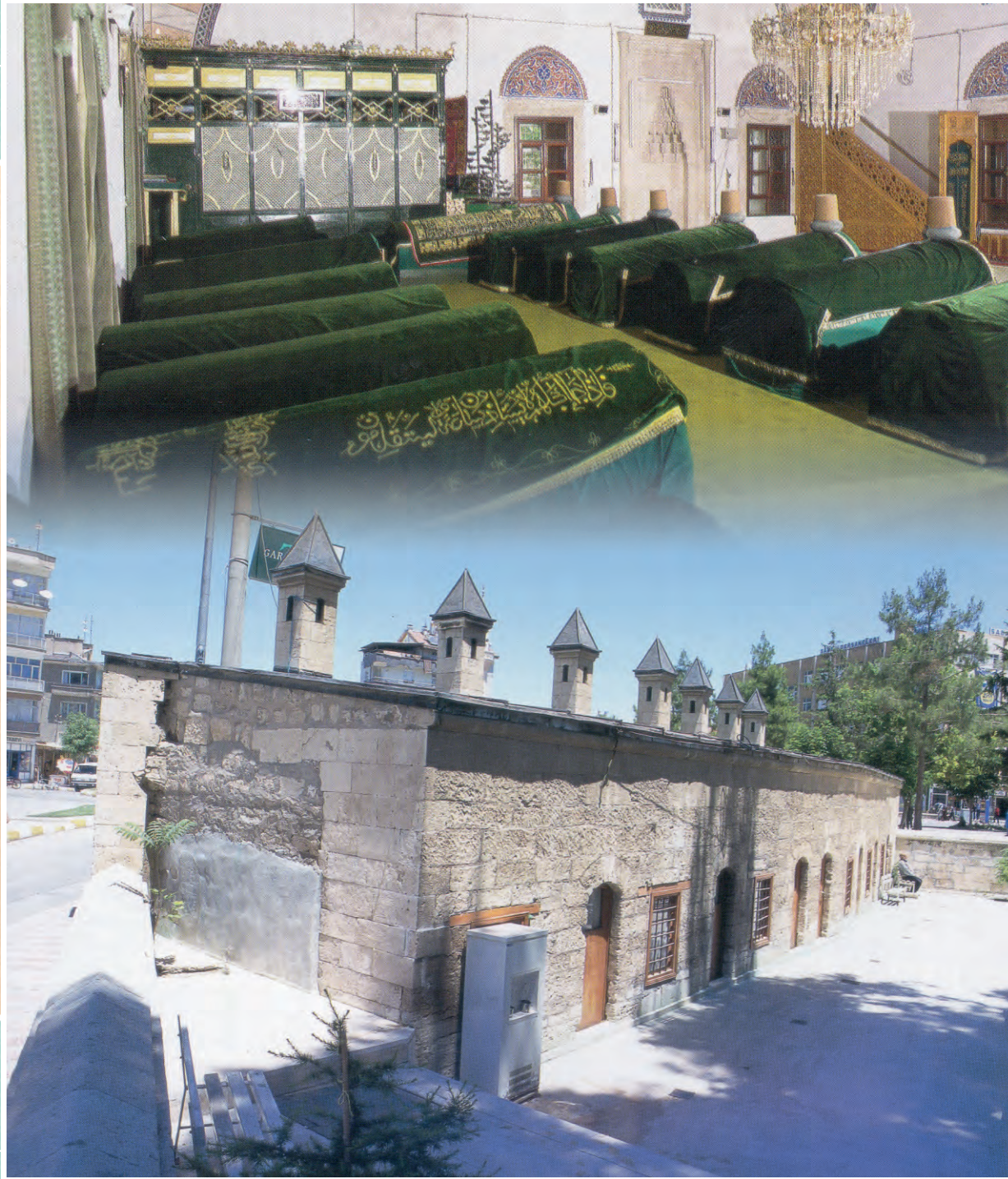
Babasını küçük yaşta kaybeden ve annesinin terbiyesi ile yetişen Bahâeddin Veled bir şehzade olmasına rağmen dünya mülküne rağbet etmemiş küçük yaştan itibaren dinî ilimlere ilgi duyarak kendisini bu alanda geliştirmiştir.

Büyükbabası ve Necmeddîn-i Kübrâ gibi o dönemin ve bölgenin önde gelen âlimlerinden feyz almış onların verdiği ilimle kendisini donatmıştır. Bir gece rüyalarında üç yüz kadar din adamının kendisine, Hazret-i Peygamber'in "Sultânü'l-Ulemâ" (Bilginlerin Sultanı) ismini verdiğini görmüşler ve Bahâeddin Veled bundan sonra bu unvanla anılmıştır. Çevresinde birçok dostu ve müridi olan, kendisine inanılan Sultânü'l-Ulemâ günlerini halka ders vererek geçirmiş ve dönemin sayılı din âlimlerinden biri olmuştur.



Yaklaşan Moğol istilasını önceden anlamış olabileme ihtimali ile dönemin önde gelen filozof ve âlimleriyle arasının açılması neticesinde aile, Belh şehrinden ayrılma kararı almıştır. 1212 veya 1213 yılında başlayan ve Bağdat, Kûfe, Mekke, Şam, Malatya, Erzincan ve nihayetinde Lârende (Karaman)'ye kadar uzun bir yolculuk yaşayan ve her gittikleri yerde halkla bütünleşip vaazlar veren Bahâeddin Veled, Karaman'a yerleşmiş ve kendileri için yaptırılan medresede derslerini vermiştir.



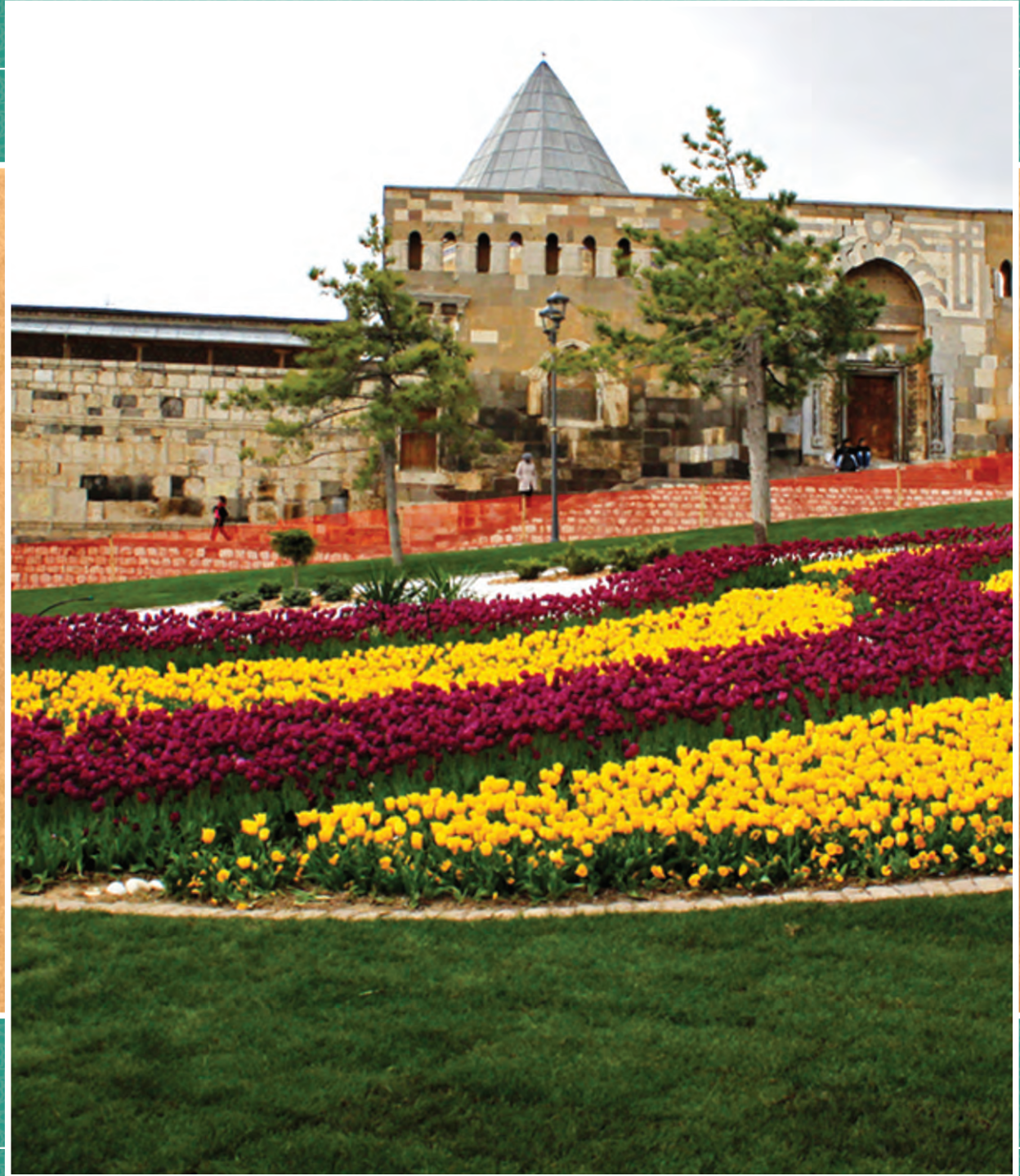


5-6 yaşlarında Karaman'a gelen Hazret-i Mevlâna 1226 yılında kendileri ile Belh'ten göç eden Semerkandlı Hoca Şerefeddin Lala'nın kızı Gevher Hatun ile evlenmiş ve bu evlilikten Sultan Veled ve Alâeddin Çelebi isimli iki çocuk dünyaya gelmiştir. Gevher Hatun'u yıllar sonra kaybeden Hazret-i Mevlâna, dul ve bir çocuklu Kerrâ Hatun ile ikinci evliliğini yapmıştır. Bu evlilikten de Muzaffereddin ve Emir Âlim Çelebi adlı iki oğlu ve Melike Hatun adlı bir kızı dünyaya gelmiştir.



Anadolu'nun büyük kısmını egemenliği altına alan Selçuklu Devleti Hükümdarı Alâeddin Keykubâd, devletinin başşehri olan Konya'yı ilim adamları ve sanatkarlarla donatmayı, şehrin dört bir yanını sanat eserleri ile imar etmeyi başarmış ve Bahâeddin Veled'i de Karaman'dan Konya'ya davet etmiştir.

Sultan'ın davetine icabet eden Bahâeddin Veled 3 Mayıs 1228 yılında ailesi ve dostları ile Konya'ya gelerek kendisine tahsis edilen Altunapa (İplikçi) Medresesinde ikamet etmiş, burada derslerini vermiştir.

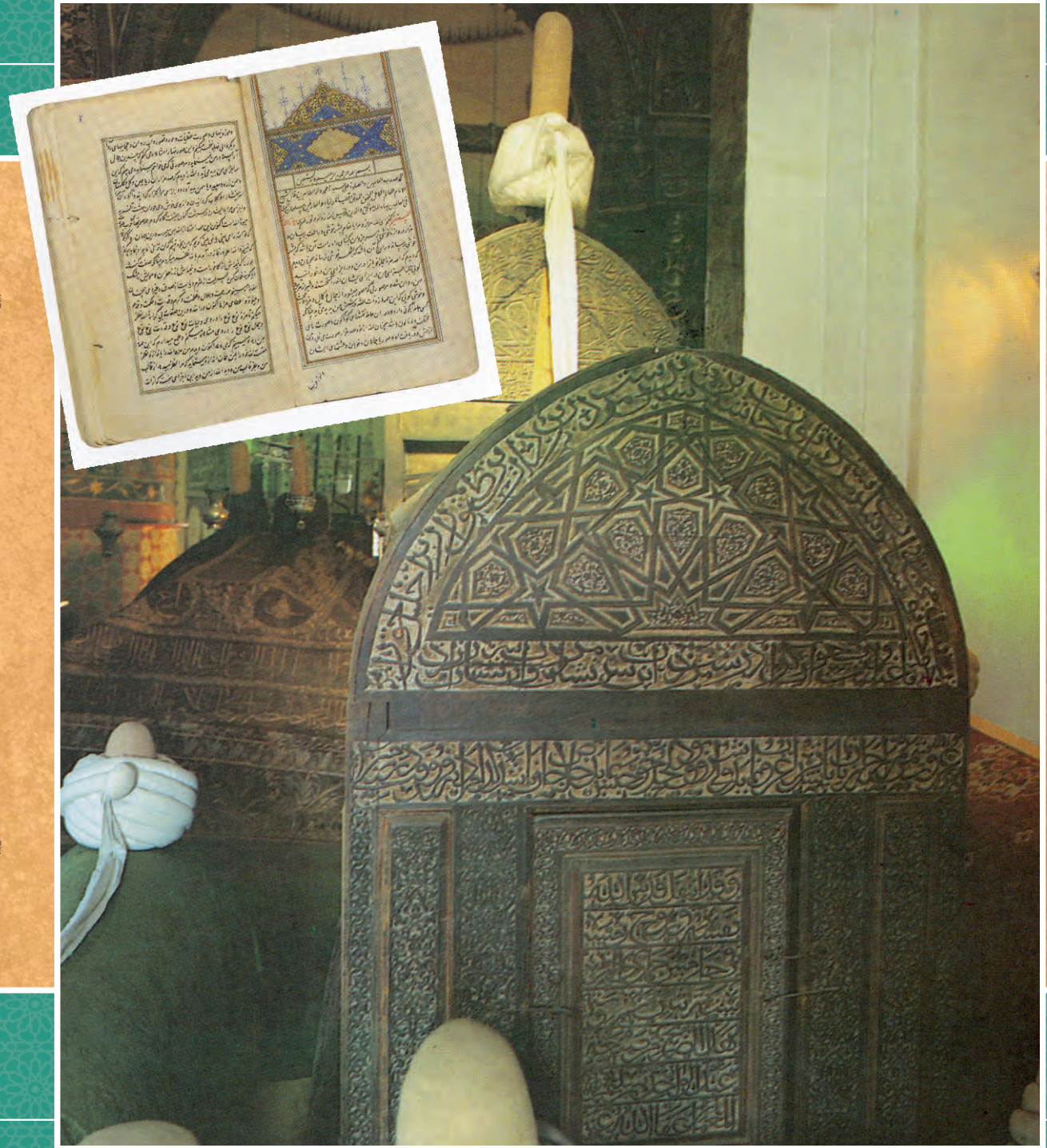




1231 yılında Konya'da vefat eden Sultanü'l-Ulemâ Bahâeddin Vele'd'in ardından talebeler, müridler ve dostlar Hazret-i Mevlâna'nın zâhirî ve bâtinî derinliğini görerak onu babasının tek vârisi kabul etmişlerdir. Hazret-i Mevlâna da babasının kürsüsünden -İplikçi Medresesinde- vaazlarını dinlemeye gelen yoğun kalabalıklara hitap etmiştir.

Sultânü'l-Ulemâ ardında
Maârif isimli irfan hazinesi
olan bir eser ile gönüller
sultanı olan Hazret-i Mevlâna'yı
bırakmıştır.

Belh'te buldukları zaman
Hazret-i Mevlâna'nın babasının
müridlerinden olan Seyyid
Burhaneddin Muhakkik-i
Tirmizî, şeyhinin emanetini
yalnız bırakmamak amacıyla
Tirmiz'den Konya'ya gelerek
ilk eğitimini babasından alan
Hazret-i Mevlâna'nın manevi
terbiyesini üstlenmiştir.





Seyyid Burhâneddin ile
Halep'e ve Şam'a giden
Hazret-i Mevlâna burada bir süre
kalarak dönemin âlimlerinin
sohbetlerinde bulunmuş ve
bazılarından dersler almıştır.
Şam'dan Konya'ya
döndüklerinde çileye kapanan
Hazret-i Mevlâna, arınmış bir nefis
ve manevî duygularla
donatılmış bir gönülle halkın
huzuruna çıkmıştır. Bundan
sonra artık Hazret-i Mevlâna
eğitimi tamamlamış ve irşad
görevini üstlenmiştir.



Hayatını “Hamdım, piştım, yandım” sözleriyle özetleyen Hazret-i Mevlâna, halen manevî yolculuğunu tamamlayamamış ve içindeki kıvılcımı ateşleyecek olan Şems ile 1244 yılında Şekerciler Hanı’nda karşılaşmışlardır. Öğrendiği ilim ve manevî bilgilerle yetinmeyen kendisine bir müşrid aramak için diyar diyar gezen Şemseddîn Tebrizî ile aralarında geçen soru-cevaplı sohbetin ardından dostlukları başlamıştır. Şems’le olan dostlukları öylesine ilerliyor ki Hazret-i Mevlâna artık vaazlarına gitmez, halkla görüşmez ve derslerini vermez olmuştur. 1246 yılına geldiğinde ise artık halkın dayanacak gücü kalmaz ve iki derya arasındaki dostluğa tahammül edemeyerek kendisi hakkında dedikodulara başlayan halkın düşmanca tavırları neticesinde Şems Konya’dan ayrılır ve Şam’a gider.

عاشق شد پادشاه بر کبر و تکبر در صحرا

باشو یزیدی دوستان از بند است اتفاقا شاه روزی شد سوار مرغ جانفش در قصر چون طبل آن یکی خرداش و پالانش نبود شاه طیبیان جمع کرد از چپ و راست هر که درمان کرد در جان مرا هر یکی از ما سیخ عالمیست ترک استثنای مرا دم قسوتیست هر چه کردند از علاج و از دوا از قضا سرکنگر صفر افروز	خرد حقیقت در حال باستان با خواجه خوش از بهر شکار دا ذمال و آن کبیرک و اخبرید یاف یا لان کرک خرد در دوزخ لطف جان هر دو در دست شما بورد کج و دزد و سر جان مرا هر الم را در کف ما مر میس به همین کتله عارض جالیتس کشب پنج افر روز چالجت نارو روغن با ذام خشکی می مرد	بود شاهی در زمانی بشر ازین یک کبیرک دیدش بر شاه راه چون خرید او را بر خوردار شد دو زه نمودش آب می آمد بک جان من سهلست جان جام اوت جمله گفتند که جان با بی کیم در خا خواهد نکشت از نظر ای بسانا ورده استشنا بکفت از کبیرک از مرض جون سبک شد از هیله قبض شد طلای از	ملک دنیا بودش وهم ملک کبر شد غلام آن کبیرک بازشاه آن کبیرک از ضایعها رشید آب را جون یاف خود کوزه دزد مندر رختستام در مانم فهر کرد آرم و انبا بی کیم پس خزان نبود دشان عجز بشر جان او با جان استشنا جفت چشمش نه از شد خون چون سبک شد آب آتش را مبدد شد همچو نغت
---	--	--	---

ظالم شد ز غم حکما انصاف کبیرک و روی اولاد دینا و ولایتی را





Şems'ten sonra derin bir ıztıraba bürünen Hazret-i Mevlâna'ya yaptıkları hatayı anlayan halkın ısrarı ve Şems'ten gelen mektubun sevinci neticesinde Sultan Veled babasının bir mektubu ile Şems'i bulmaya Şam'a gitmiştir. 1247 yılında Konya'ya gelen Şems'in dönüşüne başta Hazret-i Mevlâna olmak üzere tüm Konya sevinmiştir. Yeniden coşkulu ve huzur dolu günler başlamış ancak uzun sürmemiştir. Şems'e düşman olanlar Şems'i yok etmeye karar vermişler ve Şems 5 Aralık 1247 gecesi aniden ortadan kaybolmuştur.



Şems'in bu gidişinden sonra uzun yıllar inzivaya çekilen Hazret-i Mevlâna'ya Şeyh Selâhaddin Zerkubi ve Çelebi Hüsâmeddin yardımcı olmaya çalışmışlar, Şems'in boşluğunu doldurmak için çabalamışlardır.





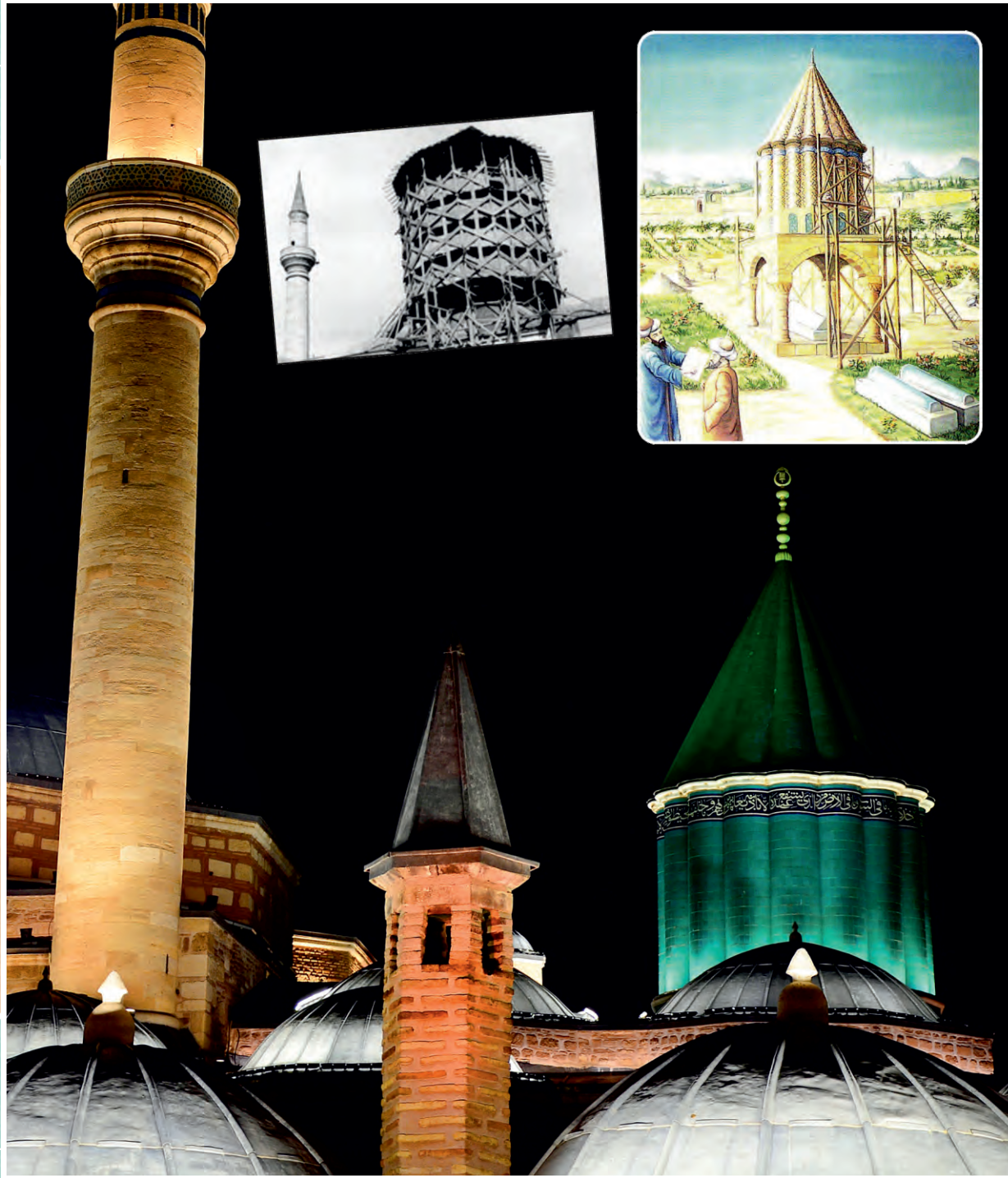
Aniden hastalanıp yatağa düşen ve günlerce kendisi için şifa isteyen kişilere “Ölümümüzden sonra mezarımızı yerde aramayınız! Bizim mezarımız âriflerin gönüllerindedir.” diyen Hazret-i Mevlâna'ya 17 Aralık 1273 Pazar günü “İrci'i” (Dön) emri verilmiş ve Hazret-i Mevlâna için Hakk'a kavuşma, sevgiliyle buluşma veya düğün gecesi olan “Şeb-i Arûs” gerçekleşmiştir.



Her dinden insanın ellerinde kutsal kitapları ve ayetleri ile mahşerî bir kalabalık içerisinde Hazret-i Mevlâna'ya olan son görevlerini yerine getirmek isteyen halk, Hazret-i Mevlâna'nın büyüklüğünü anlamış ve onun için dualar etmiştir.

Vasiyeti üzerine cenaze namazını kıldırmak için Sadreddin Konevî öne geçmiş ancak bu duruma daha fazla dayanamayıp bayılmıştır. Bunun üzerine sabahleyin yola çıkan ve ancak karanlıkta mezarlığa ulaşan cenazenin namazına Kadı Sirâceddin imamlık etmiştir.





Kubbe-i Hadrà (Yeşil Kubbe)
olarak da bilinen
Hazret-i Mevlâna'nın türbesi için Sultan
Veled ve Alaeddin Kayser yoğun
çaba harcamış, Selçuklu Emiri
Muineddin Pervâne ve eşi Gürcü
Hatun maddi destek vermiştir.
Hazret-i Mevlâna'nın vasiyetinde
belirttiği üzere yüksekçe yapılan
türbenin mimarı Tebrizli
Bedreddin'dir. Türbenin inşası
1274 yılında tamamlanmıştır.



SIKKE

Damga, alâmet, kaide ve kanun gibi anlamlara gelen ve Mevlevî külahına verilen isimdir. Dövme yünden yapılmış deve yünü renginde kullanılan külah “Sikke-i Şerif, Külâh-ı Mevlevî, Tâc-ı Mevlâna” gibi isimlerle de anılmaktadır. Mevlevî külahı ve Tâc-ı Mevlâna terimleri Mevlânâ yolunda oluşa, Mevlânâ'ya mensup bulunuşa alâmet olduğunu belirtmek içindir. Tepesi, başa giyilen kısma göre pek az incelen ve boyu, bir karış üç parmak boyunda olan sikkenin Mevlevilikte kullanıldığı alanlara göre isim aldığı da görülmektedir: Dede olmayan, Mevleviliğe yeni girmiş ve ilgi duymuş olanların kullandığı üzerinde





“destar” denilen sarık benzeri sargı olmayan sikkelere “Dal Sikke”; boyu daha kısa olan ve geceleri yatarken giyilen sikkelere “Şeb Kûlâh (Gece Kûlahı)” ve üste doğru, iki yan yassılan ve tepesi keskin olan sikkeye ise “Kûlâh-ı Seyfi” ismi verilmektedir.

Bunların dışında Mevlevî yoluna intisap etmiş kişilerin bulunduğu mevkileri belirten “Kûlah-ı Teberrük” (geçici, emanet kûlah), “Kûlâh-ı İrâdet” (görevlerini başarıyla bitiren ve ömür boyu bu kûlahı çıkarmayan kişilerin taktığı kûlah) ve Kûlâh-ı Hilâfet (en yüksek mevki olan halifenin taktığı özel destarlı kûlah) gibi Mevlevî geleneğinde görülen kûlah çeşitleri de vardır. Sikke, nefsin terbiye etmeye talip olan dervişin mezar taşını ve ‘Tevhid’i ifade eder.



ARAKİYYE

Terlik, ter emen gibi anlamlara gelen başa giyilen ve dövme yün keçeden yapılan beyaz veya kahverengi, çok defa yukarı kısmı, aşağıya nisbetle yassı olan ve üstü, iki tarafın birleşmesinden meydana gelen bir çizgi arzeden boyu kısa külaha denir. Mevlevî olmaya aday olan ve eğitim almaya karar veren Mevlevî Muhiblerine giydirilen külahtır. Eğitimlerini başarıyla bitiren Muhiblere Arakiyye'den sonra Sikke tekbirlenir.





HIRKA

Bedenin tamamını omuzlardan itibaren örten yaz kış giyilen yakasız, düğmesiz kollu giysidir. Kolları oldukça geniş ve boyu ayaklara incek kadar uzundur. Mevlevî geleneğinde kullanım yerlerine göre iki farklı hırka çeşiti mevcuttur:

Dışarı Hırkası: Sokağa çıkılırken giyilen yakasız, kolları geniş ve boyu topuklara kadar inen beli geniş hırkadır.

Tören Hırkası: Siyah veya lacivert olup yakasız, bol ve kolları uzun etekleri topuklara kadar inen göğüs üstüne gelen kenarlarında iki sıra şerit olan hırkadır. Şeyh huzuruna, mescide veya Semâhaneye girilirken giyilir, semâ yapılırken çıkarılır. Hırka, Hadis-i Şerif'te belirtildiği üzere "Ölmeden önce ölünüz!" sırrına ermek isteyen dervişin mezarını ifade eder.



DESTE-GÜL

Semâ esnasında tennûrenin üstüne giyilen yakasız, ince kumaştan ve çoğunlukla beyaz olan vücuda tamamen oturan dar bir giysidir. Önden düğmesiz ve açık olan elbisenin sağ ucunda bulunan kısa şerid "Elifi-nemed" in içine sokularak Semâ sırasında giysinın önünün açılması engellenir.





ELİFİ-NEMED

Ülfet ve keçe kelimelerinin birleşmesinden meydana gelen ve ucu sivri, elife benzetilen dört beş parmak eninde içerisine keçe yerleştirilerek yapılan kuşaktır. Mevlevî yolunda tüm görevlerini başarıyla bitiren ve Şeyh Efendi tarafından yeterliliğini hak eden müridlere tören eşliğinde kuşandırılır ve kemer gibi, tennûrenin üstüne sarılır.



TENNÛRE

Arapça-Farsça “Tenûr” kelimesinden türeyen ve tandır anlamındaki kelime, Mevlevîlikte kolsuz, yakasız, ön tarafı göğse kadar “V” şeklinde açık, bele kadar dar ve belden aşağısı oldukça bol eteği olan bir çeşit entaridir. Mutfak ve ocak başında giyilen “Hizmet Tennûresi” ile Semâ yapılırken giyilen “Semâ Tennûresi” diye isimlendirilir.

Tennûre, görünüş olarak Arapça yazımla “Lâ” (yoktur, Allah'tan başka İlah yoktur) harfini ve dervişin dünyayla bağlantısını kestiğini anlatan kefeni ifade eder.





ŞALVAR

Pantolon olarak da bilinen geniş ağı ayak bileğine kadar inen elbisedir.



MEST

Gelenekte çıplak ayakla Semâ yapılırken zamanla Semâ esnasındaki çarkları daha kolay ve sürekli hale getirmek için kullanılan köselesiz çorap mesttir.





Matbahta on sekiz hizmet vardı:

- 1. Kazancı Dede:** Gündüzleri matbahta bulunan bu zatın ayrıca bir postu vardı. Yani makam sahibiydi ve Tekke zâbitânındandı. Canların inzibatına bakar, onlarla sohbet ederdi.
- 2. Halife Dede:** Matbaha yeni girenlere yol gösterir, onları yetiştirirdi.
- 3. Dışarı Meydancısı:** Hücredeki dervişlere tarikatçının veya aşçıbaşının emirlerini bildirirdi.
- 4. Çamaşırıcı:** Dedelerin ve canların çamaşırlarını yıkar ve yıkatırdı.
- 5. Âb-rizci:** Abdesthaneleri temizletir, şadırvanın ve muslukların temizliğine nezaret ederdi.
- 6. Şerbetçi:** Hücrede çıkacak canın şerbetini yapardı. Aynı zamanda Dedeler, matbahı ziyarete geldikleri zaman onlara da şerbet yapıp sunardı.
- 7. Bulaşıkçı:** Bulaşıkları yıkar ve yıkatırdı.



- 8. Dolapçı:** Kaplara bakar, kalaylanmalarına ve temiz tutulmalarına nezaret ederdi.
- 9. Pazarcı:** Sabahları zembille pazara gider, alınacak şeyleri alıp getirirdi.
- 10. Somatçı (Sımatçı):** Sofrayı kurar kaldırırđı.
- 11. İçeri Meydancısı:** Matbahtaki canlara kahve pişirir, Cuma günler Dedeler matbaha geldikleri zaman onlara da kahve sunardı.
- 12. İçeri Kandilcisi:** Matbahın kandilini temizler ve yakardı.
- 13. Tahmisçi:** Dedelerin ve matbahın kahvesini döverdi.
- 14. Yatakçı:** Canların yataklarını yapar, kaldırırđı.
- 15. Dışarı Kandilcisi:** Dışardaki kandilleri yakardı.
- 16. Süpürgeci:** Bahçeyi ve etrafı süpürürdü.
- 17. Çerağcı:** Matbahın şamdanlarına bakardı.





18. Ayakçı: Ayak hizmetlerinde bulunur, lazım olan şeyleri getirip götürürdü. Yeni gelen can önce bu hizmeti ifâ ederdi.

Hizmetlerin en büyüğü; nefsi, insan egoizmini en kesin olarak kırdığı için “Âb-rîzcilik” göreviydi.

Bu hizmet Matbah Can'ına çilesinin bitmesine yakın bir dönemde verilirdi. Meydancı Dede bir gün meydanda, canlar çıkmadan “Destûr, filan dervişin hizmeti Âb-rîzcilik” derdi; ve bu tebliğ o dervişin çilesinin bitmek üzere olduğuna bir işaret sayılırdı; fakat günlerini çoktan unutmuş olan ve usûlü bilmeyen derviş bunu anlamazdı bile.

(Hazret-i Mevlâna'dan Sonra Mevlevîlik, s. 364-365)





SEMÂ

Semâ, kelime olarak kulak vermek, dinlemek ve işitmek anlamına gelir. Ayrıca terim olarak da musiki veya benzer seslerden oluşan nağmelerle kendinden geçip cezbe haline bürünüp Allah'ı anma, zikretme manasındadır.

Hazret-i Mevlâna'dan önceki dönemlerde de vecd ile yapılan Semâ'a benzer zikir şekilleri görülse de günümüzdeki haliyle Semâ, Hazret-i Mevlâna zamanında bir törene bağlı olmaksızın vecd ile Allah'ı anmanın bir sembolü olmuştur.

Semâ, Hazret-i Mevlâna'nın oğlu Sultan Veled ve onun dostları tarafından 13. yüzyılın sonlarına doğru tesis edilmiş ve sistematik bir hale getirilmiştir.





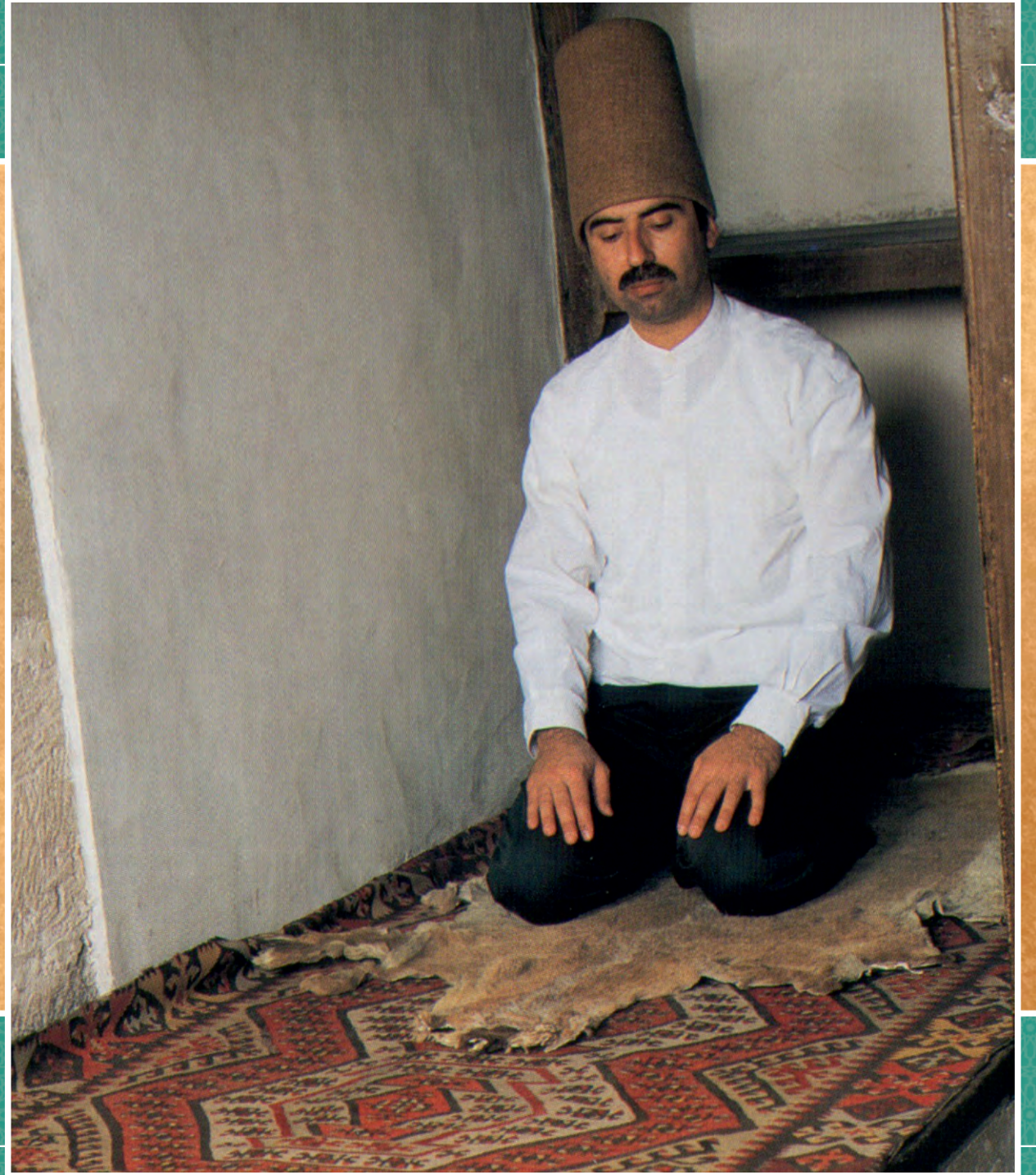
Mevlevî dervişi olmak isteyen kişi “Nev-niyaz” (yeni talip) unvanıyla matbahta üç gün “Saka Postu”na oturur. Burada çevresini gözlemler ve kendisini bu ortama alıştırmaya çalışır. Dedeler ve şeyhi de “Nev-niyaz”ı izleyerek onun sabrını ve düşüncelerini anlamaya çalışırlardı.

Şeyhi tarafından tarikata kabul edilen “Nev-niyaz”ın başına sikke giydirilir ve dergahta 18 görev olarak bilinen görevleri yaparken aynı zamanda Semâ meşk eder ve “Can” diye anılan derviş 1001 günlük çileye başlardı.

Aynı zamanda Mevlevîlik tarihinde 1001 günlük çileyi çıkarmadan da dergaha katılan ve Semâ öğrenen dervişler de vardır.



“Semâ” ismi ile tanınan Mevlevî Âyini'nin resmi adı Mukâbele-i Şerîf'tir. Mevlevî Mukâbelesi tekkelerin ve dergahın Semâhane denilen bölümlerinde icra edilirdi. Semâhaneler, âyin okunan ve çalan kişilere ayrılan bölüm olan “Mutribhâne” ve semâ icra edilen “Meydân-ı Şerif”ten oluşur. Ziyaretçilere ayrılan “Züvvar Maksuresi”nin yanında imamın durduğu mihrab ve Mesnevî sohbetlerinde Mesnevîhan Dede'nin yer aldığı Mesnevî Kürsüsü de Semâhaneye dahildir. Mukâbele-i Şerîf genel olarak dini günlerin öğle ve yatsı namazlarından sonra icra edilirdi.





Semânın Bölümleri

1. Aşk'ı temsil eden ve Peygamberimize sunulan methiye ile başlar. Burada Peygamberimiz nezdinde tüm peygamberler methedilir.
2. Nat-ı Şerîf olarak anılan ilk bölümdeki methiyenin sonunda "Nefhâ-yı İlâhî" olan ve her şeye can veren nefesi temsil eden bir ney taksimi başlar.
3. "Sultan Veled Devri" isimli semâzenlerin birbirine selam verdiği bir peşrev ve üç kere tekrarlanan dairevi yürüyüşle Can'ın Can'a selam verdiği ve bedenlerin şekillerin gizlendiği bölümdür.



4. “Semâ Âyini” olan bu bölüm de dört selamdan oluşur:

a. 1. Selam: Hakikate doğmayı ifade eden bu selamda Semazen Allah'ı ve kendi kulluğunu düşünerek, bunları idrak eder. Tasavvufun Şeriat mertebesidir.

b. 2. Selam: İlk selamda tefekküre dalan Semazen bu selamda artık iyice yoğunlaşır ve Allah'ın yüceliği ve yarattıkları karşısında hayranlık duyar. Tasavvufun tarikat mertebesidir.

c. 3. Selam: Tam teslimiyeti ifade eden bu selam, Semazenin hayranlık duygularının aşka dönüşmesi ve aklın gönüle kurban olması neticesinde Sevgili'de yok oluşun başlamasıdır. Bu mertebeye İslam tasavvufunda “Fenâfillah” denir.





d. 4. Selam: Semazen için manevî yolculuğunun tamamlanması, kaderine razı olarak yaratılışındaki vazifesi olan kulluğuna geri dönüşüdür. Semazenin tüm bedeniyle, aklıyla ve gönlüyle Allah'ın emirlerine ve imanın şartlarına uygun yaşamasıdır. Tasavvufta, en yüksek mertebe olan Marifet mertebesini ifade eder.

5. "Kur'an-ı Kerîm" tilavetini içeren ve genellikle Bakara Suresi'nin 115. ayetinin okunduğu son bölümdür. Ayetin okunmasından sonra tüm peygamberler ve inananlar için, vatanın ve milletin bekâsı için yapılan dua ve Fâtiha ile bu bölüm son bulur.



**Semâ'daki ve Mevlevî
Musikisi'nde ifade edilmeye
çalışılan semboller;**

1. Dervişin başındaki sikkesi
onun mezar taşını, giydiği
tennûresi kefeni, hırkası ise
dervişin kabridir.

2. Semâhane kainattır.

Tam ortadan "Hatt-ı İstivâ" denilen
manevi çizgi ile ayrılan
Semahanenin sağ tarafı görünen
ve bilinen madde âlemini;
görünmeyen sol tarafı ise mânâ
âlemini ifade eder.

3. Posttan sağa doğru hareket
etmek yüksekte alçağa gidiştir.
Hatt-ı İstivâ'nın sonunda posta
doğru hareket de alçaktan
yükseğe geçiştir. Bu tasavvufta
"Seyr-i Sülûk" denilen manevi
yolculuktur.





4. Kudümün ilk vuruşu “Ol” emrinin hatırlatılmasıdır. Ney'in üflenmesi İsrail'in “Sûr”u üflemesidir. Semazenlerin kalkarken yere hızlıca ellerini vurması onların kabirden kalkmasının sembolüdür.
5. Sultan Veled Devri'ndeki üç tur; ‘İlme'l Yakîn’, ‘Ayne'l Yakîn’ ve ‘Hakka'l Yakîn’ olan bilme, görme ve olma derecelerini anlatır.
6. Şeyhin oturduğu postun renginin kırmızı olması “Tecellî”yi ifade eder. Postta da Hazret-i Mevlâna'yı temsilen şeyh oturur.
7. Semâ'daki dört selam tasavvuftaki, Şeriat, tarikat, hakikat ve marifet basamaklarını anlatır.



Semâ Sevgili'yle buluşmak içindir
Semâ, diri kişilerin canlarına rahattır,
huzurdur;
canında can olan bilir bunu.
Gül bahçesinde yatıp uyuyan kişi
uyanmayı ister;
fakat zindanda uyumuş olan, uyanırsa
zindana düşmüş olur.
Semâ düğün olan yerde olur, yas olan
yerde değil;
yas yeri, feryat figan yeridir.
Üzerindeki cevheri görmeyen,
öylesine bin ayı gözüyle görmeyen kişi
yok mu;
Böyle kişiye müzik ne yapsın def ne
etsin;
Semâ, gönüller alan sevgiliyle buluşmak
içindir.
Yüzlerini Kible'ye dönmüş kişiler
bu dünyada da Semâdadır, o dünyada
da
Hele halka olup Semâ ederek dönüp
duranların ortasında
Kâbe de olursa!..
Bir parmak şeker istiyorsan zaten var,
hem de bedava;
eğer şeker madenini istiyorsan; o da
burada.
(Gazel)



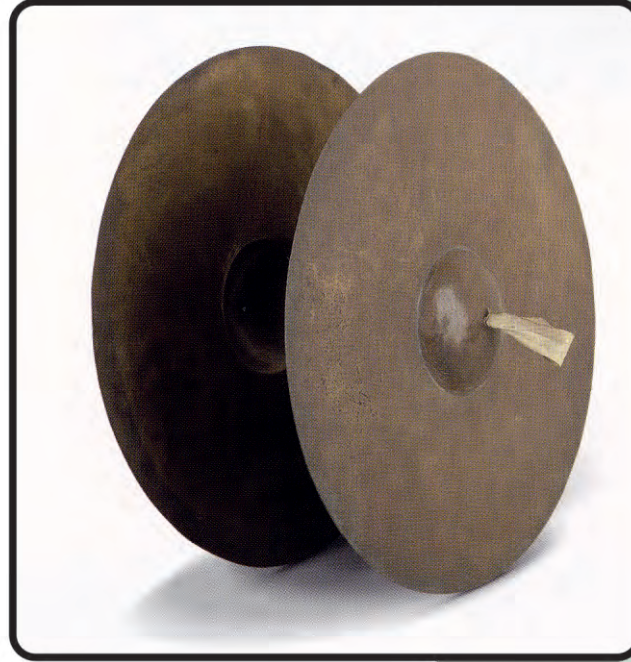


Semâ nedir biliyor musun?
Beli (Evet) sesini işitmek; kendinden kopmak ve O'na kavuşmaktır.
Semâ nedir biliyor musun?
Dostun halini görüp bilmek ve lahut (İlahî âlem) perdelerinden Allah'ın sırlarını işitmektir.
Semâ nedir biliyor musun?
Varlıktan habersiz olmak ve mutlak fânîlik içinde bekâ zevkini tatmaktır.
Semâ nedir biliyor musun?
Nefisle harb etmek; yarı boğazlanmış bir tavuk gibi toprakta kan içinde çırpınmaktır.
Semâ nedir biliyor musun?
Yakub Peygamber'in ilacını ve Yusuf Peygamber'e kavuşmanın kokusunu gömlekten hissedip koklamaktır.
Semâ nedir biliyor musun?
Mûsâ Peygamber'in asası gibi, Firavun'un (büyücülere yaptığı) o sihirlerinin her dem yutmaktır.
Semâ nedir biliyor musun?
Meleğin sığmadığı "li ma Allah" sırrına vâsitasız olarak ulaşmaktır.
Semâ nedir biliyor musun?
Şems-i Tebrizî gibi gönül açmak ve kudsi nurları görmektir.
(Gazel)



Gönül O'nu ister, her şey bahane ...
Başımı koyduğum her yerde, secde
edilen O'dur
Dört köşe ve altı bucakta tapılan O'dur.
Bağ-bahçe, gül-bülbül, SEMA, sevgili;
Bütün bunlar hep bahane; asıl maksat
olan O'dur.
(Rubâi)





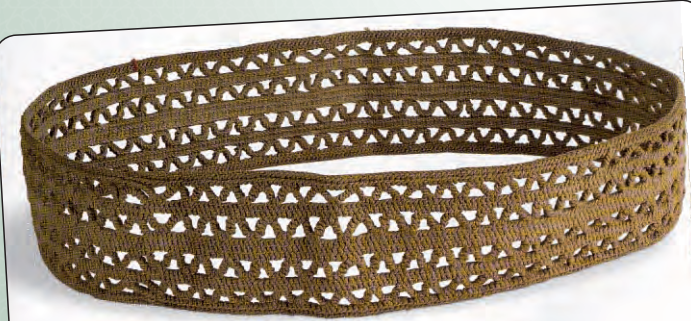
Ben makam değil, aşk istiyorum
Harmanım yandıysa korkum yok,
hoşum;
O ay yüzlümün harmanı, benim
gibi yüzlercesine yeter.
Aklım yok; O'nun bilgisi, hüneri
yeter bana;
vakitsiz gelip çatan gecemde,
O'nun muma benzeyen yüzü kafi.
Birisi dedi ki bu müzik, bu dönüş
mevki kaybettirir, edebi giderir;
mevki istemiyorum ben!
iki dünyada da benim mevkim,
şerefim aşk!..
(Gazel)



Şimdi yeni şeyler söylemek lazım
Her gün bir yerden göçmek ne iyi,
Her gün bir yere konmak ne güzel;
Bulanmadan, donmadan akmak ne
hoş.

Dünle beraber gitti, cancağızım,
Ne kadar söz varsa düne ait;
Şimdi yeni şeyler söylemek lazım.

Hazret-i Mevlâna
(Rubai)



Çile kuşağı



Mütteka

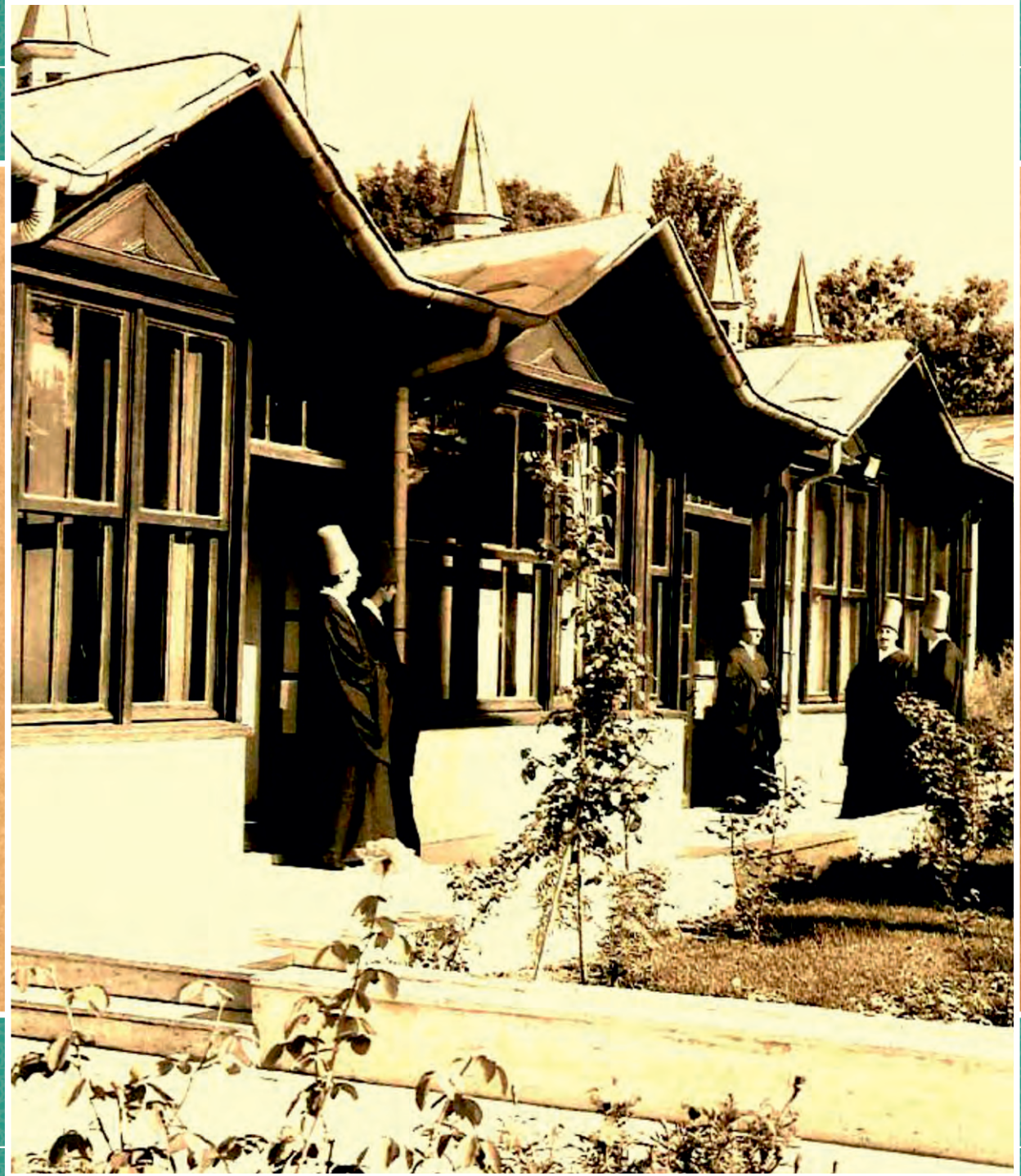


Cübbe ve sarık ile insan âlim olmaz. Âlimlik insanın zatında bulunan bir hünerdir. Bu hüner ister ipekli bir kabâ (elbise), ister yünden bir abâ içinde olsun fark etmez.
(Fihî mâ Fih)



Bizim müritlerimiz türbemizi,
uzak mesafelerden gözükmesi
için yüksek yapsınlar. Kim bizim
türbemizi uzaktan görür, inanır
ve bizim velayetimize güvenirse,
Yüce Allah onu rahmete
kavuşmuşlar
sırasına kor. Özellikle
tam bir aşkla, riyasız bir
doğrulukla,
mecazsız bir hakikat ve
içinde şüphe olmayan bir bilgi
ile gelip türbemizi ziyaret eden
ve namaz kılan bir kimsenin her
hacetini Yüce Allah yerine getirir
ve kendi maksatlarına ulaştırır.
O'nun dine ve dünyaya ait
istekleri hasıl olur.

(Eflakî)





Nice toprak gibi mezarlarda
yatan var ki;
fayda ve feyizleri bakımından
yüzlerce diriden üstündür;
Gölgesini gizlemiş, ama toprağı
gölge vermekte;
yüz binlerce diri, onun gölgesinde
gölgelenmekte.
(Mesnevî, VI, 3012-3013)



MESNEVİ'DEN

Ağlamak istersen gözyaşı dökenlere acı... Merhamete nail olmak istersen zayıflara merhamet et! (I, 822)

Kulak, hakikate nüfuz ederse göz kesilir. Yoksa söz kulakta kalır, gönüle tesir etmez. (II, 862)

İnsan akılla bir olur; saç sakalı ağarmakla değil. O talihe, o devlete ümit kılı sığmaz, o devlet ümit ile, rica ile bulunmaz! (III, 2280)

Nikâhta iki çiftin birbirine eşit ve denk olması lâzım... yoksa iş bozulur, geçim olmaz!" (IV, 197)

Çünkü yavaşlık Allah ışığıdır. O çabukluksa Şeytan'ın dürtmesinden meydana gelir. (V, 59)

Allah kimseye kötü bir şey vermez. Kulun neye müstaid olduğunu bilir. O istemese bile verir. (VI, 337)



Topluluktan bir an bile ayrılmak bil ki Şeytan'ın hilesinden ibarettir. (II, 2166)

Dilediğin şeyi yavaş yavaş, fakat sağlam bir halde yapman lâzım... İşte bu yavaşlık, sana bunu öğretmek içindir. (III, 3506)

Allah'ın doğruluk makamında oturanların, orasını yurt edinenlerin derecesi; arştan da yücedir, kürsüden de, boşluktan da! (I, 3499)

Herkes gönlünün aydınlığı ve cilâsı nispetinde gaybı görür. (IV, 2909)

Kuzgunun dileği, ebedi olmak, yahut uzun bir ömre kavuşmaktır, bunu umar durur. (V, 45)

Dünyanın cevri, cefası ve bütün sıkıntılar Hakk'a uzak düşmekten ve gafletten daha kolaydır. (VI, 1756)



Fotoğrafların
Dili



Sevgi, düşünce ve mânadan ibaret olsaydı senin oruç ve namazının zâhiri suretleri de kalmaz, yok olurdu. (I, 2625)

Yarın yaparım deme. Nice yarınlar geçti. Ekin zamanı tamamıyla geçmesin, ağâh ol! (II, 1269)

Çünkü şüphe yok, yavaş iş Rahman'dandır. Acele edişinse melûn Şeytan'dan. (III, 3497)

Demir cilalanır, yüzünü güzelleştirir.. Bu suretle suretler onda görünebilir. (IV, 2472)

Hırs kazı, kuru yaş ne bulursa yere gömer. (V, 46)

Evet, kaza ve kader haktır ama kulun çalışması, tedbirli olması da haktır. Aklını başına al da İblis gibi tek gözlü olma. (VI, 407)



Zulüm demiriyle taşını birbirine vurma! Çünkü bu ikisi, erkek ve kadın gibi meydana çocuk getirirler. (I, 841)

Padişahımız, bize “Allah’ı anın” diye ruhsat ve müsaade verdi; bizi ateş içinde gördü de nur ihsan etti. (II, 1715)

Bu, yerinde doğru... şu, yerinde değil, eğri... bunu biliyorsun ama sen doğru musun, eğri mi? Bir de iyice bak! (III, 2651)

Sükût denizdir, söylemek ırmağa benzer... deniz seni aramada, sen ırmağı arama! (IV, 2062)

Ey Hak yolunun yolcusu, şunu bil ki gönüle, her gün yeni yeni fikirler ve üzüntüler gelir. Sen onları güle güle karşıla. (V, 3693)

Güzel yüzlüler Allah’ın güzelliğinin aynasıdır. Onlara gönül vermek Allah’ı sevmenin yankısıdır. (VI, 3181)





Allah'a şükretmek herkesin boynunun borcudur. Kavga etmek, suratını eksitmek, şükür degildir. (I, 1525)
Yemin etmeye koyuldu. Çünkü yemin etmek siperdir, ve yemin etmek, yalancı kişilerin âdetidir. (II, 2872)
Aşk dâvaya benzer, cefa çekmek de şahide. Şahidin yoksa dâvayı kazanamazsın ki! (III, 4009)
Sır bilen ve haberdar olan üstada serkeşlik edersen istidattan da olursun! (IV, 3350)
Bulut ağlamadıkça yeşillik nasıl güler? Çocuk: ağlamadıkça süt nasıl çoşar? (V, 134)
İki dünyada da Allah'ın baktığı yer gönüldür; padişahın nazarı güzeldir, güzele bakar. (VI, 2882)



Ey başkasının yüzünde kötü bir ben gören! Gördüğün kendi beninin aksidir, ondan nefret etme! (I, 1327)

Hisse ait gözüne toprak serp. His gözü, akla da düşmandır, dine de. (II, 1607)

Bedenini Şeytan aslanından kurtarabilirsen Allah sofrasında nice nimetler yersin! (III, 3748)

Haman'a meylin varsa Haman'dansın.. Musa'ya meylin varsa Sübhan'dan! (IV, 2717)

Ariflerin dudağında kilit, gönüllerinde sırlar vardır. (V, 2238)

Her şeyi bahttan, talihten bilmek gözü şaşı eder. Köpeği samanlıkta uyutur, tembel eder. (VI, 429)





Ey âşık! Âşıkların hayatı ölümdür. Gönlü gönül vermeden başka bir suretle bulamazsın. (I, 1751)

Ne güzel, ne mübarek ağrı, sızı. Ne mutlu, ne kutlu hastalık hararet, dert ve gece uykusuzluğu! (II, 2256)

Âşıklara dostun güzelliği müderristir... Defterleri, dersleri, meşikleri de onun yüzü! (III, 3847)

Bu gölgeyi bırakır da benlik tarafına gidersen çabucak asi olur, azar, yolunu kaybeder gidersin! (IV, 3347)

Aşka düşen kişide zerre kadar korku yoktur. Aşk mezhebinde her şey aşka kurbandır. (V, 2184)

Hayvan otla, samanla semirir; insan ise izzetle, şerefle... (VI, 290)



Feraset sahiplerinin iştahları sabradır, onlar sabretmek isterler. Helva ise, çocukların istediği şeydir. (I, 1601)

Ağrı, sıdı ve hastalık hazinedir. Rahmetler ondadır. Deri yırtıldı mı i tazelenir. (II, 2261)

Gözün bir an içinde gördüğünü dil, yıllarca söylese anlatamaz. (III, 1994)

Kim gönlünü daha fazla ciláladı ise daha ziyade görür... ona daha fazla suretler görünür. (IV, 2910)

Kim zahmet çekerse bir define elde eder. Kim çalışır çabalarsa saadete ve devlete ulaşır. (V, 2047)

Aslında insan gözden ibarettir. Geriye kalan kısmı ettir, deridir, İnsanın gözü neyi görürse değeri o kadardır. (VI, 812)



Fotoğrafların
Dili



Ben, iyiyle, kötüyle, kavga edemem; kavga ile işim yok. Savaşmak şöyle dursun; gönlüm barışlardan bile ürkmekte. (I, 2392)

Sabır, iman yüzünden baş tacı olur. Bundan dolayıdır ki sabrı olmayanın imanı da yoktur. (II, 600)

Güzellerin bazıları, nasıl bazılarından üstün, bir kısmı da öbürlerinden aşağıysa insanların akılları da fazla, yahut eksiktir. (III, 1537)

İmana mensup akıl adil bir şihneye benzer... gönül şehrinin bekçisidir, hakimidir. (IV, 1986)

İnsan, düşünceyle insan sayılır. (V, 3677)

Kim çok güzelse onun kıskançlığı da o derece fazla olur. Çünkü kıskançlık nazdan ve fazla sevgiden doğar. (VI, 674)



Alelâde otlar iki ay içinde yetişir; fakat kırmızı gül ancak bir yılda yetişir gül verir. (I, 2593)

Nerede bir dert varsa, deva oraya gider. Su, neresi alçaksa, oraya akar. (II, 1939)

Âşıkların varlıkla işi yoktur... Âşıklar, kârı sermayesiz elde ederler. (III, 3021)

Kendine gel de kargaya benzeyen nefsin ardından koşma... Çünkü o, seni mezarlığa götürür, bağa, bahçeye değil! (IV, 1312)

Gönül öyle bir varlıktır ki, şu yedi kat gök gibi, yedi yüz gök orada kaybolur. (V, 872)

Savaşlara da bak. O savaşlar, barışların asılları. Allah uğrunda savaşan Peygamber gibi hani. (VI, 64)



Fotoğrafların
Dili



Kulluk ve iman, şimdi makbuldür. Fakat ölümden sonra her şey meydana çıkınca inanmak, bir işe yaramaz. (I, 3640)

Bir hayret lâzım ki düşünceleri silip süpürsün. Hayret, fikirleri de yok eder, zikirleri de! (III, 1116)

Yusuflar, kardeşlerinin hilesi yüzünden kuyuya düşmüşlerdir. Çünkü o kardeşler, hasetlerinden Yusuf'u kurtlara verip dururlar. (II, 1407)

Hocam şaşı göz bil ki tek göremez. (IV, 2395)

Aşkın beş yüz kanadı vardır. Her kanadı, arştan yer altına kadar bütün kainatı kaplar. (V, 2191)

Sûfînin huyu, uyumadan rüya görmektir. (VI, 1908)



Bir iki kimseye söyledin mi, artık o sırra veda et. İki kişiyi aşan, bir başkasına da söylenen her sır, yayılır. (I, 1049)

Baharlar güz mevsiminde gizlidir, güz mevsimi de baharda. Kaçma ondan! (II, 2264)

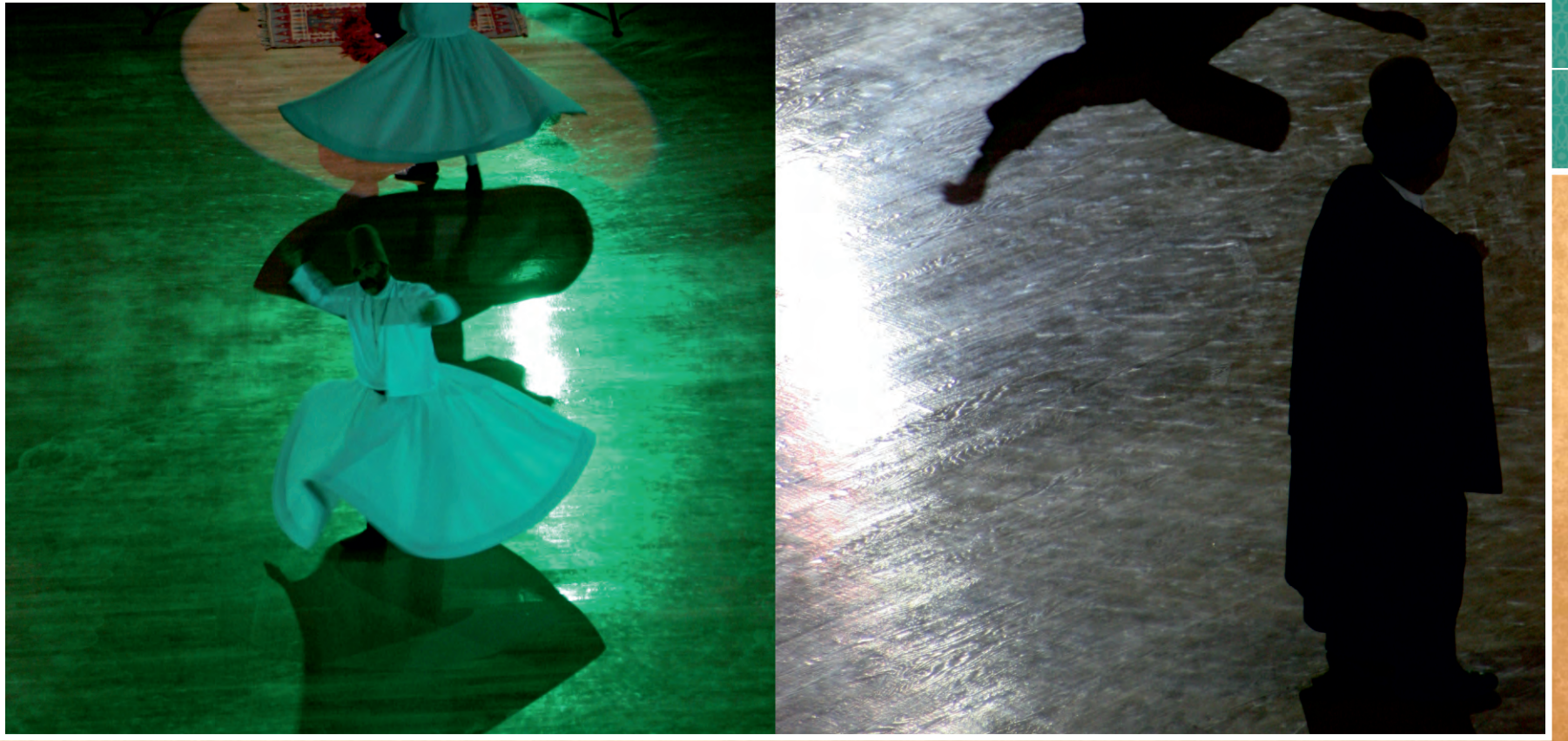
İster yavaş gitsin, ister acele etsin arayan elbette aradığını bulur. (III, 978)

Hocam şaşı göz bil ki tek göremez. (IV, 165)

Göz sağlam oldu mu aslı görür. Fakat insan şaşı olursa aslı değil de fer'i görür ancak. (V, 1709)

Hak'la düş kalk, onun huylarıyla huylan da emanetlerin zayi olmaktan da emin olsun, eksilmekten de. (VI, 1419)





Görünüşte su nasıl ateşten üstünse, sen de kadından üstünsün; fakat hakikatte ona mağlûpsun, sen onu istemektesin. (I, 2431)

Hayalinden tamamıyla geçersen o vakit yeşim taşını, gevherden ayırt edebilirsin. (II, 110)

Gönlü aydın bir ere kul olmak, padişahların başına taç olmadan daha iyi. (III, 640)

Ey Müslüman, edep nedir diye arar sorarsan bil ki edep, ancak her edepsizin edepsizliğine sabır ve tahammül etmektir. (IV, 771)

Dua ederken Allah'a kırık bir halde el kaldır. Allah'ın merhamet ve ihsanı, kırık kişiye doğru uçar. (V, 493)

Bu dünya pazarında sermaye altındır; orada da aşk ve iki ıslak göz. (VI, 839)



Sevgi ve acıma, insanlık vasfıdır; hiddet ve şehvetse... hayvanlık vasfıdır. (I, 2436)

Mademki sende o can gözü yok, her vücutta define var san! (II, 2148)

Yoksullara ihsanda bulundun, zekât verdin, elinle bir hayırda bulundun mu o âlemde bu hayır, ağaçlık, çayırılık, çimenlik olur. (III, 3460)

Nice kara sakallı ihtiyarlar vardır... Nice de gönülleri, zift gibi kapkara ak sakallılar. (IV, 2161)

Şeytan, nasıl kendisini taşlanmış bir hale getirmişse hırs da tıpkı onun gibi seni kör etmiş, her şeyden mahrum bırakmıştır. (V, 1468)

Bilgi dileyenin ömrü, binlerce yıl olsa yine araştırmadan vazgeçmez, bir türlü doymaz. (VI, 3882)





Allah; kadını erkeklere munis olmak üzere yarattı. Âdem nasıl olurda Havva'dan ayrılabilir? (I, 2426)

Ne mutlu o kişiye ki gençlik çağını ganimet bilir de borcunu öder. (II, 1215)

Kızgınlığın, Cehennem ateşinin tohumudur. Kendine gel de şu Cehennemini söndür, çünkü o bir tuzaktır. (III, 3480)

Ne mutlu ona ki nefsinin aşağılatmıştır.. Vay o kişiye ki serkeşlikle dağ gibi baş kaldırmıştır! (IV, 2747)

Şu halde öyle hareket et ki o hareketin, dilsiz dudaksız, tanıklığın, şahadet ederim demenin ta kendisi olsun. (V, 2218)

Padişah dedi ki: İnsanın elde ettiği şey, zararsa çalışmamasından ileri gelmiştir, karsa çalışıp çabalamasından. (VI, 403)



Gönül ehlinin ilimleri, kendilerini taşır. Ten ehlinin ilimleriyse kendilerine yükür. (I, 3446)

Topluluktan bir an bile ayrılmak bil ki Şeytan'ın hilesinden ibarettir. (II, 2166)

Behey kaltaban, çukura düşmüşsün, kuyudasın sen. Başkalarını bırak, kendine bak! (III, 2235)

İbret al da o dağ gibi olan Peygamber'e bak. . Ondan sonra a saman çöpünden de aşağı olan adam, hünerini, malını arzetme! (V, 505)

Her seçilmiş erin ayak bastığı toprağı gözüne sürme gibi çek; o toprak, gözünü hem yakar, hem aydınlatır. (IV, 3375)

Doğruların güzel yüzlerindeki nur, bedenleri, yok olsa da Kıyamet gününe kadar kalır. (VI, 4715)



Fotoğrafların
Dili



Sevgi, acıları tatlıya çeker, tatlılaştırır. Çünkü sevgilerin aslı, doğru yola götürmedir. (I, 2580)
Gençlik; mamur, tavanı adamakıllı yüksek, dört duvarı sapasağlam bir eve benzer. (II, 1219)
Kendinde göğe doğru çıkmaya bir meyil gördün mü hüma kuşu gibi devlet kanadını hemen aç! (III, 1620)
Bilgi, mal, mevki ve hüküm, kötü yaratılışlı kişilerin elinde fitnedir. (IV, 1438)
Peygamberlerden daha öğütçü, daha güzel sözlü kim vardır? Nefesleri taş a bile tesir eder. (V, 1534)
Kulağın varsa kendi kulağınla dinle, duy. Neden sersemlerin kulağına kapılıyorsun? (VI, 3343)



Şehvet ateşi, su ile sakin olmaz. Çünkü azap ve elem bakımından Cehennem tabiatlıdır. (I, 3699)

Hazine elde etmeye çalış, çünkü kâr, zarar, işin ardından gelir, sen bunları ferî bil. (II, 2222)

Lûtf ve merhamet sahibi olan Allah kulları, işleri düzeltmekte Allah huyuna sahiptirler. (III, 2222)

Bir nefescik Allah güzelliğini görsen canın da ateşlere düşer, vücudun da! (IV, 3215)

Savaş, Türklerin işidir, nazenin kadınların değil. Nazlı nazenin kadınların yeri evdir, eve git sen de! (V, 3779)

Gel de hemen şu eşi olmayan alışverişi durmayan pazarda eskileri sat, hazır ve elde bir olan beyliği al. (VI, 885)



Fotoğrafların
Dili



Sopa, mademki savaş ve kavga âletidir; ey kör, o sopayı kır, paramparça et! (I, 2137)

Biri buğday elde etmek için ekin ekirse sonunda saman da elde eder. (II, 2223)

Temiz kişilerin taşını, toprağını öpüp yalamak aşağılık adamlara hizmetten, onların başına, bahçesine nâil olmaktan yeğdir. (III, 639)

Bedende bir uzuv ağrıyıp incinse bütün beden ağrır, incinir... İster sulh çağında olsun, ister savaş; bu, budur. (IV, 3248)

Açlık korkusundan bu titreyiş nedir? Allah'a, dayanmayla tok yaşanabilir pekala. (V, 2854)

Bu atalar sözü, âlemde söylenir durur: Şeytan'ın canı azapta gerek. (VI, 2363)



Akıllı kişi, artığa, eksiğe bakmaz; çünkü ikisi de sel gibi geçer. (I, 2289)

Kaza geldi mi bu cihan daralır, tatlı helva bile ağzında zehir kesilir demişler. (II, 380)

Edebden, terbiyeden kaçanlar, erliğin yüz suyunu da dökerler, erlerin yüz suyunu da! (III, 4018)

Gönülden de fikirler biter, gönlün nebatatı da fikirlerdir. Bu fikirler de gönüldeki sırları gösterir. (IV, 1318)

Şehvet, yemeden olur, az ye. Yahut da bir kadın nikahla da kötülükten kaç. (V, 1373)

Bu gamlarla dolu olan bucağın aslı, o âlemdir. Her ayrılığın aslı, buluşmadır. (VI, 60)



Fotoğrafların
Dili



Eğer karga kendi çirkinliğini anlasaydı, derdinden kar gibi erirdi. (I, 2332) Fakat saman ekersen buğday elde edemezsin ki.
İnsanların gözbebeği olan insanı ara, insanların gözbebeği olan insanı, insanların gözbebeğini! (II, 2224)
Ümitsizlikten sonra nice ümitler var... Karanlığın ardında nice güneşler var! (III, 2925)
Kenan gibi gemiden baş çekme... ona da zeki akli bu gururu vermiş aldatmıştı. (IV, 1409)
Şükür etmeyenden güzellik de kaybolur, hüner ve sanat da. Artık bir daha ondan bir eser bile göremez. (V, 997)
Halkın aynada gördüğünü pîr, pişmemiş kerpiçte görür. (VI, 2026)



İnleyen dolap gibi gözü yaşlı ol ki can meydanında yeşillikler bitsin. (I, 821)

Erin avı merhamettir. İlaç, âlemde dertten başka bir şey aramaz. (II, 1938)

Âşık, başını verince akıl kalır mı gayrı? Her şey helâk bulur, yalnız onun hakikati kalır. (III, 4661) Hele gönül gözü yok mu?

O, bu göze nispetle yetmiş kat azizdir, yetmiş derece kuvvetlidir... bu iki duygu gözü, onun nimetiyle geçinmededir. (IV, 338)

Dizine kadar dereye girmişsin de kendinden gafilsin, şundan, bundan su isteyip durursun. (V, 1075)

Dost, yolda arkadır, sığınaktır. İyice bakarsan görürsün ki yol sevgiliden ibarettir. (VI, 1591)





Gönül, seni, gönül ehlinin diyarına; ten, seni su ve çamur hapsine çeker. (I, 725)

Kiminle ahdettiğini bilen tenini iplik haline kor, o ahdi etrafında dolanır, o ahdi örer durur. (II, 2140)

Allah “Ey eğri adam , kulağını, kuyruğunu sallama. Doğrulara, doğrulukları fayda verir.” dedi. (III, 740)

Söz söylemeden yücelik aramayın... bekleyen kişiye dinlemek söylemekten yegdir. (IV, 3316)

Bu (keramet), inkar edenler, apaçık görsünler de inansınlar diye onlara Allah'ın bir ikramıdır. (V, 1194)

Bir zaman şu hileyi, düzeni bırak da ölümden önce birkaç solukluk zaman da hür yaşa. (VI, 4444)



İyiler gittiler, güzel usul ve âdetleri kaldı; kötü adamlardan da zulümler ve lânetler! (I, 744)

Gönül, her dosttan bir gıda ile gıdalanır, her bilgiden bir lezzet alır. (II, 1089) Kıçımın altına taş koymuş adamın harareti nasıl gider, o adam nasıl soğuk alırsa ahmak da sizden harareti, aşkı iştiyakı çalar, size soğukluk verir! (III, 2597)

Biz, ben diye varlığa düşerek dostu incitme de kimse, düşmanın olmasın! (IV, 1978)

Kim benliğinden kurtulursa bütün benlikler onun olur. Kendisine dost olmadığı için herkese dost kesilir. (V, 2665)

Topraktan biten güller, mahv olur gider. Gönülde biten güller daimidir ve ne hoştur! (VI, 4650)



Fotoğrafların
Dili



Akıl, insanlara ayak kösteği olunca o akıl, akıl değildir; yılan ve akreptir. (I, 2329)

Kâmil insan bir damlada gizlenmiş bir deniz, bir zerreye sığınmış bir güneştir. (II, 1395)

Âşıkların varlıkla işi yoktur... Âşıklar, kârı sermayesiz elde ederler. (III, 3021)

Kötü yaradılışlı kişiye ilim ve fen öğretmek, yol kesen eşkiyanın eline kılıç vermeye benzer! (IV, 1436)

Hazine ve mücevherat, ev içinde olur mu hiç? Hazine, daima yıkık yerlerde. (V, 3451)

Kendine yapılmasını istediğin şeyi âleme yap, ister eziyet olsun, ister zarar. (VI, 4528)



Eşlerin birbirine benzemesi lâzım. Ayakkabı ve mestin çiftlerine bir bak! (I, 2309)

İnsanın varlığı bir ormana benzer. Orada iyi-kötü her şey bulunur. (II, 1416)

Her kumaşın değeri nedir? Biliyorsun da kendi değerini bilmiyorsun. Bu ahmaklıktır. (III, 2652)

Kötü yaratılışlı kişiye ilim ve fen öğretmek, yol kesen eşkiyanın eline kılıç vermeye benzer! (IV, 2880)

Haddini bil de yukarılarda uçma. Uçma da kötülük çukuruna düşme! (V, 2396)

Yokluk denizini anlattık, duydun ya. Çalış da daima bu denizde ol. (VI, 1466)





Güneşin tutulması, küstahlık yüzündendir. Bir melek olan Azâzîl de yine küstahlık yüzünden kapıdan sürülmüştür. (I, 95)
Korku, açlık, mal noksanlığı, sakatlık; bütün bunlar değerli, geçer akçe olan 'can'ın meydana çıkması içindir (II, 2964)
Kimin gönlü illetlerden arınmışsa onun duası ululuk sahibi Allah'a kadar varır, makbul olur. (III, 2305)
Peygamberlerin cinsinden olan canlar da çekişe çekişe onların yanına giderler. (IV, 2702)
Şehvet soy üretmek için olmasaydı Adem, utancından kendisini hadım ederdi. (V, 941)
Nice kişi, kadın alarak Kârın oldu. Nice kişi de kadın yüzünden borçlandı. (VI, 3689)



Dinleyen susuz ve arayıcı olursa vaaz eden ölü bile olsa söyler. (I, 2379)

Dost altın gibidir. Bela ise ateşe benzer. Halis altın ateş içinde saf bir hale gelir. (II, 1089)

Oğul, her hırs sahibi mahrumdur. Harisler gibi öyle koşma, aheste aheste yürü. (III, 595)

Cisme, o yücelikten bir nasip yoktur... Cisim, can denizinin önünde bir katre gibidir! (IV, 1880)

Köpükleri gören, onları sayar döker. Denizi görenin irade ve ihtiyarı kalmaz. (V, 2910)

Belayı def etmenin çaresi, sitem etmek değildir. Buna çare ihsandır, aftır, keremdir. (VI, 2590)





Düşünce geçmişe ve geleceğe bağlıdır. İnsan bu ikisinden de uzaklaşınca güçlükler çözülür gider. (II, 177)

Mahlûkun acıması elemle karışıktır. Allah'ın rahmetiyle dertten de paktır, elemden de. (III, 3633)

Düşünce dağının yüceliğine de pek bakma... Çünkü onu bir dalga altüst ediverir! (IV, 3364)

Allah'ın doğruluk makamında oturanların, orasını yurt edinenlerin derecesi; Arş'tan da yücedir, Kürsü'den de, bosluktan da! (I, 3499)

Sen nasıl rızka düşkün bir aşıkınsa rızık da rızık yiyene öyle düşkün bir aşıktır. (V, 2400)

Allah, her cinsi eş yarattı, sonuçlar da topluluktan meydana geldi. (VI, 523)



Çünkü söz söylemek için önce dinlemek gerektir. Söze, kulak verme yolundan gir. (I, 1627)

İnsan dilinin altında gizlidir. Şu dil can kapısının perdesidir. (II, 845)

Nefsin sağ elinde tesbih ve Kur'an vardır ama yerinde de hançer ve kılıç gizlidir. (III, 2554)

Bir şeyi kavramak, anlamak, hıfz etmek ve hatırlamak, aklın işidir... akıl bunların derecesini yüceltir. (IV, 2293)

Hışmı, şehveti, hırsı terk etmek, erliktir. Bu, peygamberlik damarıdır. (V, 4026)

Bir bakış vardır, iki fersahlık yolu görür; bir bakış vardır, iki âlemi de görür, padişahın yüzünü de. (VI, 1464)





Mal ve para, başta külah gibidir. Külaha sığınan, keldir. (I, 2343)

“Her şey hayaldir, dalalettir” deme; bu dünyada hakikatsiz hayal olmaz. (II, 2934)

Bu gönülden sevgi ve şimşeği çaktı mı bil ki o gönülde de sevgi vardır. (III, 4395)

Allah, bil ki sana bir akıl cilâsı vermiştir... Onunla gönül yaprağı arınır, aydınlanır. (IV, 2475)

Savaş, öyle hayal gibi bir hayalden ürküp kaçan her yüreksizin işi değil. (V, 3778)

Lezzet açlıktan gelir, yeni bir yemekten değil. Açlıkla yenen arpa ekmeği, şekerden lezzetlidir. (VI, 4296)



Sûrete bakarsan gözün ikidir. Sen onun nuruna bak ki o birdir. (I, 675)

Gece neye gebe ise onu doğurur. Yapılan hileler, tedbir ve çareler, takdire karşı havadan ibarettir. (II, 1054)

Gönlünde Allah sevgisi arttı mı şüphe yok ki Allah seni seviyor. (III, 4396)

İşte müminin canı da hakikatten bir porsuktur, o da zahmet ve meşakkatlerle kuvvetlenir, semirir. (IV, 99)

Ömür defterini karartınsa önce yaptıklarına tövbe et. (V, 2221)

Birisinin sözü güzelse dinleyicidir. Öğretmenin heyecanı ve işe iyi satılması, çocuğun tesiriyledir. (VI, 1656)





Ben yaşadıkça Kur'an'ın bendesiyim
Ben, Hazret-i Muhammed Mustafa'nın yolunun tozuyum
Biri benden, bundan başkasını naklederse
Ondan da şikayetçiyim, o sözden de şikayetçiyim...
(Rubai)

Can konağını aramadaysan, cansın;
Bir lokma ekmeğe arıyorsan, ekmeğsin.
Şu nükteyi biliyorsan, işi biliyorsun demektir:
Neyi arıyorsan osun sen...
(Dîvan-ı Kebir)



Kimden kaçıyoruz, kendimizden mi? Ne olmayacak sey! Kimden kapıp kurtarıyoruz, Hak'tan mı? Ne boş zahmet! (Mesnevî, I, 970)

Hiddet ve şehvet insanı şaşu yapar; doğruluktan ayırır. (Mesnevî, I, 333)

Kitaptan maksat içindeki bilgilerdir; ama dilersen sen onu yastık yapıp başının altına da koyabilirsin. (Mesnevî, III, 2989)

Bu, kılıcı çivi yerine duvara çakıp mağlubiyeti baştan kabul etmeye benzer. (Mesnevî, III, 2991)





Söz, dinleyenin miktarına göre söylenir.
Dinleyen, o hikmeti ne kadar çekmeye
uğraşır, ne kadar onunla gıdalanırsa hikmet,
o kadar söylenir. O istemezse hikmet de
söylenmez, yüz göstermez.
(Fîhi mâ fih)



Şu namaz, bütün gün kıyamda, rükûda, secdede durman için konmamış ya; maksat, namazda, sende beliren halin, daima sende olmasıdır. Uykuda, uyanıklıkta, bir şey yazarken, bir şey okurken, hâsılı bütün hallerde Tanrı'yı anıştan ayrılmamalısın ki **“Onlar, namazlarını boyuna kılarlar”** sırrına eresin, buna erenlere katılarsın.
(Fihi mâ fih)



Fotoğrafların
Dili

TARİHTE MEVLEVÎHÂNELER

Historical Mevlevi's Houses & CENTERS



Kim bizi iyilikle anarsa,
Dünyada iyilikle anılsın...
(Mecâlis-i Seb'a)

HAZRET-İ MEVLÂNA'DAN OĞLU SULTAN VELED'E

"Ey oğlum! Sana vasiyet ediyorum ki:
Her halde ilim, edep ve takvâ üzerine bulun.
Her zaman geçmiş din büyüklerinin eserlerini inceleyerek,
Ehl-i sünnet vel-cemâat yolundan ayrılmamayı vazîfe edin.
Fıkıh (İslâm hukûku) ve Hadîs-i Şerîf öğren,
câhil sofulardan olma.
Namazı her zaman cemâatle kıl,
fakat imâm ve müezzin olma.
Şöhret isteme, zira şöhret afettir. Makama bağlı olma.
Yazdığın şeylerde adını yazma.
Mahkemede hâkim huzuruna çıkma.
Kimseye kefil olma.
Halkın işlediği işlere karışma.
Devlet büyüklerinin çocuklarıyla arkadaşlık etme.
Uzlete çekilme, yalnız kalma.
Çok söz söyleme.
Çok söz işitmek kalbe nifak verir.
Sözünü inkâr etme. Onun söyleyenleri ve sahipleri çoktur.
Az söyle ve halkın kötülük ve eğrilerinden
arslandan kaçır gibi kaç, bir kenarda dur.
Kadınlardan ve dinde eğri yollara girenlerden sakın.
Herkesle ve zenginlerle sohbet etme (oturup kalkma).
Helal ye ve şüphelilerden kaçın.
Dünya malına kapılma.
Dünya arzusu, dînin zayı olmasına sebep olur.
Çok gülme ve kahkaha atma.
Zira fazla gülmek kalbin ölümüdür.
Herkesle şefkatle bak. Hiinlikle bakma.
Dışını süsleme. Zira dışın süsü; için, kalbin, rûhun
harab olduğunu gösterir.
Başkalarıyla mücadele etme ve
hiç kimseden bir şey isteme.
Kimseye hizmet buyurma.
Âlimlere, evliyaya, mal, can ve tenle hizmet et.
Din büyüklerinin hâllerini inkâr etme. Zira inkâr edenler
rahat ve kurtuluş yüzünü göremezler." buyurdu.